

65

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

IVAN ANTONOVICI EFREMOV

NEBULOASA
din **ANDROMEDA**

EDITATA
DE REVISTA
ȘTIINȚA
TEHNICĂ

IVAN ANTONOVICI EFREMOV

NEBULOASA DIN ANDROMEDA

Roman de anticipație

FLORIN Z. FLORIN – ADRIAN LISEANU

CUVÎNTĂTORUL

Intermezzo științifico-fantastic

Colecția „Povestiri științifico-fantastice”

65

Traducerea din limba rusă de
TATIANA BERINDEI și ADRIAN ROGOZ

Controlul științific de
ION MINZATU

LUCRĂRI CARE VOR APAREA ÎN COLECȚIA
„POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE“

Nr. 66 — „Cintecul lebedei“ de Ioana Petrescu.

Nr. 67 — „Diavolul din clondir“ de R. L. Stevenson.

Nr. 68—71 — „Misterele cursei“ de A. Donáth, Gy. Fáskérthy și
Á. Haas.

Pentru a putea răspunde cu promptitudine numeroaselor
manuscrite pe care le primim la redacție, rugăm pe toți aceia
care ne trimit lucrări spre publicare ca textele lor să fie dactilo-
grafiate. De asemenea întrucât planul de apariții al colecției
noastre cuprinde un număr suficient de romane, rugăm pe au-
tori ca povestirile lor să nu depășească o fasciculă (50—55 pa-
gini dactilografiate la două rânduri).

Coperți-desen de D. ANDREI

REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE

Călătorind prin spațiile cosmice, aproape cu viteza luminii, astronava „Tantra” se întoarce spre Pământ dintr-o misiune primită din partea Consiliului astronomic, în numele Marelui Cerc (care reprezintă un sistem de comunicații între diferitele lumi locuite din Galaxia noastră).

În acest timp, pe Pământ, Dar Veter, directorul stațiunilor exterioare ale Marelui Cerc, își predă serviciul noului director, africanul Mwen Mas. Are loc ultima transmisiune dirijată de Veter; la sfârșitul acesteia, sînt recepționate imagini venite de pe epsilon-Tucana, o stea aflată la o depărtare de 300 de ani-lumină. Sînt chipuri de bărbați și femei, foarte asemănători oamenilor, dar de o frumusețe desăvîrșită. Mwen Mas se simte fermecat și tulburat de una dintre aceste femei.

La fărîmul mării se întîlnesc Dar Veter, Veda Kong, o cunoscută specialistă în istorie, Ava Egoro, principala ei ajutoare, psihiatra Eoda Nal, Mwen Mas, prietenul său fizicianul Ren Boz, pictorul Kart San și Ciara Nandi, o fată excepțional de frumoasă, ce-i servea drept model. Ava descoperă în fundul mării uriașa statuie a unui cal. Mwen Mas și Ren Boz se sfătuiesc cu Dar Veter cu privire la experimentarea ideii lor de a înfrînge strînsura implacabilă a Timpului. Veter recunoaște măreția acestei idei, dar își avertizează prietenii de teribilele primejdii care-i amenință.

În mersul ei, „Tantra” este atrasă de o uriașă stea de fier și coboară pe o planetă a acesteia, unde sînt descoperite alte două astronave: una terestră, „Vela”, și una necunoscută de forma unui disc-spirală. După ce-și dau seama că echipajul „Velei” fusese nimicit de un soi de straniu „meduze”, membrii expediției „Tantra” încearcă să pătrundă în spiralodisc. În această întreprindere, astronavigatoarea Niza este grav rănită. În cele din urmă, datorită conducerii pricepute a lui Erg Noor, „Tantra” izbuteste să scape de sub colosala atracție a stelei de fier, să pornească din nou spre sistemul nostru solar și să ajungă pe Pământ, unde sînt primiți în triumf. Între Veda Kong și Erg Noor existau cu ani în urmă o legătură de dragoste. Lungul răstimp în care fuseseră despărțiți i-a făcut să-și dea seama că iubirea lor nu era suficient de trainică. În cursul călătoriei sale în Cosmos, Erg s-a îndrăgostit de Niza, iar pe Pământ, Veda a legat o mare prietenie cu Dar Veter. Aflînd de întoarcerea „Tantrei”, Veter o lasă pe Veda singură pentru a nu-i stîrni revederea cu Erg. După ce lucrează un timp la o exploatare submarină de titan, Dar Veter e

rechemat urgent de Consiliul astronomic din pricina unei catastrofe produse pe satelitul 57.

Folosind instalațiile lui Kor Yull din Tibet, Mwen Mas și Ren Boz întreprind grandioasa lor experiență prin care vor să învingă Timpul, dar totul se termină cu o dezastruoasă explozie.

Judecându-l pe Mwen Mas pentru nesăbuita lui experiență, Consiliul astronomic îl achită ținând seamă de mobilurile generoase care i-au determinat acțiunea. În cadrul aceleiași adunări, Consiliul hotărăște trimiterea în cosmos a trei mari expediții: una care să cerceteze spiralo-discul de pe Steaua de fier, alta spre steaua omicron-Eridan și a treia spre steaua Ahernar.

Capitolul 10

NEBULOASA DIN ANDROMEDA

(Continuare din nr. 64)

Dar Veter stătea cu picioarele larg desfăcute pe temelia șubredă a carcasei încheiate doar provizoriu, uitându-se jos în năpraznică prăpastie a coridorului ce se deschidea printre straturile de nori. Planeta noastră, ale cărei dimensiuni uriașe se percepeau clar chiar și de la o distanță egală cu de cinci ori diametrul ei, dezvăluia privirii conturul șerpuitor, cenușiu al litoralului continental și al mărilor violete. Dar Veter se căznea să identifice aceste contururi pe care le cunoștea din copilărie. O linie curbă tăiată de brazele întunecate ale munților. În dreapta strălucea marea, sub picioarele lui trecea o vale îngustă din zona dealurilor. Avea noroc astăzi: norii se sfîșiaseră tocmai deasupra acelei porțiuni a planetei unde locuia și luera acum Veda. Acolo, la poalele munților cenușii ca fonta, tăiată în trepte, se afla pe undeva o peșteră străveche ce forma în adâncurile pământului mai multe caturi spațioase. Și Veda căuta acolo, printre vestigiile mute și colbuite ale trecutului omenesc, acei grăunte de adevăr istoric fără de care nu poți nici înțelege prezentul, nici prevedea viitorul.

De pe platforma lui din ondulate tole de bronz zirconic, Dar Veter trimise un salut către acel punct ipotetic, îndată ascuns sub aripa norilor orbitor de luminoși. Bezna nopții se ridica dinspre apus ca un imens perete presărat cu stele strălucitoare. Straturile de nori înaintau asemenea provelor unor plute uriașe și se încălecau deasupra negrei genuni, pe al cărei fund fața Pământului se rotea către perețele întunecat, pentru a se pierde parcă pe veci în neîmîntă. O gingașă auroră zodiacală învăluia planeta în partea ei umbrită, răspîndind o văpaie vie în noaptea spațiului cosmic.

Deasupra părții luminate a planetei atrîna o perdea albastră de nori care rășringeau incandescența soarelui oțeliu. Oricine s-ar uita de aici la nori fără filtre speciale și-ar pierde vederea ca și omul care ar fi nevoit să-și înfocă fața către astrul strălucitor, aflîndu-se în afara protecției celor 800 de kilometri de atmosferă terestră. Durele raze ultraviolete și Roentgen se revărsau într-un torent năvalnic, ucigător, și numai protecția sigură a scafandrilor îi salva de la o moarte rapidă pe toți acei constructori cosmici.

Dar Veter își mută cablul de protecție de partea cealaltă a cingătoarei și porni de-a lungul grinzii de reazem în întimpinarea căușului

strălucitor al Ursei Mari. O conductă uriașă fusese montată pe toată lungimea viitorului satelit. La capetele ei, se înălțau două triunghiuri ascuțite care sprijineau discurile uriașe, ușor concave ale radianților de cimp magnetic. În curînd (după montarea bateriilor ce vor transforma radiațiile albastre ale Soarelui în curent electric) se va putea deplasa de-a lungul liniilor de forță magnetică fără să mai fie legat, ci avînd doar plăci directoare fixate pe piept și pe spate...

— Avem intenția să lucrăm noaptea, auzi deodată în cască glasul tînarului inginer Kad Lait. Comandantul de pe „Altai” a tăgăduit să ne dea lumină!

Dar Veter se uită spre stînga și în jos unde, asemenea unor pești adormiți, legați laolaltă, atîrnau cîteva rachete de transport. Mai sus, sub o umbrelă plată, menită să apere de meteoriți și de soare, plutea o platformă provizorie, montată din foi de blindaj. Pe ea erau așezate și asamblate piesele aduse de rachete. Mecanicii munceau de zor, strălucînd ca licuricii atunci cînd suprafața netedă a scafandrelor ieșea din umbra umbrelei de protecție. Păienjeniișul cablurilor se ramifica, pornind de la negrele orificii căscate în pîntecul rachetelor, de unde, prin învelișul desfăcut, erau descărcate piesele cele mari. Și mai sus, chiar sub carcasa care și fusese montată, un grup de oameni, în poziții ciudate, adeseori amuzante, lucrau la o mașină imensă. Un singur inel din bronz berilic cu înveliș de borazot ar fi cîntărit pe Pămînt, desigur, peste o sută de tone. Aici, însă toată această uriașă povară atîrna docil alături de scheletul metalic al satelitului pe un cablu din fibre artificiale, ce avea menirea să egalizeze vitezele de rotație în jurul Pămîntului ale tuturor pieselor izolate ce nu fuseseră încă montate.

Mișcările lucrătorilor erau îndeminative și sigure: oamenii se învățaseră cu absența, mai bine zis cu valoarea înfinit de mică a forței de gravitație. Ei trebuiau să fie însă în curînd înlocuiți cu alții, căci o îndelungată muncă fizică în condițiile imponderabilității ducea la tulburări circulatorii, ce puteau să devină persistente și să transforme omul, la revenirea lui pe Pămînt, într-un adevărat invalid. De aceea nimeni nu lucra pe satelit mai mult de 150 de ore; iar la întoarcere fiecare trecea printr-un stadiu de reaclimatizare în stațiunea „Intermediară”, ce se rotea deasupra planetei la o înălțime de nouă sute de kilometri.

Dar Veter, care conducea montajul, căuta să nu se expună unor eforturi fizice prea mari, oricît de dornic era adesea să accelereze cutare sau cutare operație. Într-adevăr, avea datoria să reziste aici, la înălțimea de 57.000 de kilometri, timp de cîteva luni de zile.

Dacă și-ar fi dat consimțămîntul să se lucreze și noaptea, ar fi grăbit și mai mult termenul la care tinerii săi prieteni urmau să se întoarcă pe planeta natală. De asemenea și schimbul lor ar fi trebuit să fie chemat mai curînd. A doua navă planetară a șantierului „Barion” aștepta pe cîmpia din Arizona, unde, lângă ecranele aparatelor de televiziune și pupitrele mașinilor de înregistrare, se afla Grom Orm.

Glaciata noapte cosmică era foarte lungă. Hotărîrea de a se lucra în tot timpul ei reducea la jumătate timpul de montare a satelitului, și Dar Veter nu putea renunța la această posibilitate. Prîmjnd consimțămîntul șefului, oamenii părăsiră platforma de montaj și se risipiră în toate părțile. În scurt timp, începură a întinde o și mai complicată rețea de cabluri. Nava planetară „Altai”, ce servea drept

locuință celor ce munceau pe șantier și atrna nemișcată la capătul grinzii de reazem, își desprinsese deodată cablurile care o legau de carcasa satelitului. Din motoarele navei țîsniră șuvoaie lungi de flăcări orbitoare. Uriașa siluetă a navei se întoarse rapid. Nici un zgomot nu străbătu vidul spațiului interplanetar. Iscusitul comandant al navei „Altai” avusese nevoie doar de câteva turații ale motoarelor spre a se înălța la 40 de metri deasupra șantierului și a se întoarce cu proiectoarele-j de aterizaj către platforma de demontare. Din nou fură întinse între navă și carcasă cablurile de sprijin și toată acea masă de obiecte eterogene suspendate în spațiu căpătă o imobilitate relativă, continuînd în același timp să se rotească în jurul Pămîntului cu o viteză de aproximativ zece mii de kilometri pe oră.

Distribuirea maselor de nori îi indică lui Veter că, în acel moment, șantierul trecea deasupra regiunii antarctice a planetei, așadar că urma să intre curînd în umbra Pămîntului. Încălzitoarele perfecționate ale scafandrilor nu reușeau să compenseze prea mult timp iradierea căldurii în vidul glacial al spațiului cosmic, și vai de călătorul ce-și cheltuiește în mod nesăbuit energia bateriilor sale! Astfel își aflase moartea, cu o lună înainte, arhitectul-montator care, surprîns de ploaia unor meteoriți, se adăpostise în interiorul rece al unei rachete deschise, fără să aștepte ca satelitul să ajungă pe partea însoțită a Pămîntului. De asemenea unul dintre ingineri fusese omorît de un meteorit. Asemenea cazuri nu puteau fi nici prevăzute în întregime, nici preintimpinate! Construirea sateliților cere întotdeauna anumite jertfe, și nu se știa cine va fi viitoarea. Legile probabilității (deși cu greu aplicabile fiecărui om în parte, biet firicel răzleț de nisip) spuneau că cea mai mare șansă de a constitui această jertfă viitoare o avea el. Dar Veter; într-adevăr, venise înaintea celorlalți tovarăși de muncă acolo la acea înălțime, accesibilă oricărei posibilități de accident. O voce lăuntrică îi șoptea însă săgălnic că splendidă lui persoană nu poate păți nimic. Și, oricît de absurdă ar fi fost această certitudine pentru un om deprins a gîndi matematic, ea nu înceta să-l urmărească și să-i inspire calmul cu care se balansa pe grinzile și rețelele carcasei descoperite...

Pe Pămînt montajul construcțiilor era efectuat cu mașini speciale denumite embriotectii*. Desigur construcția moleculară a unui organism viu realizată de un mecanism cibernetice ereditare**, era neînchipuit mai complexă. Cu mult mai simpli, embriotectii lucrau de obicei cu curent continuu sau în cîmp magnetic. Semnele convenționale, făcute cu ajutorul radiostronjiului 90, ale pieselor ce urmau să fie ansamblate dădeau mașinilor posibilitatea să imbine toate acele nenumărate corpuri cu o precizie și o rapiditate, pentru un neînfiat cu adevărat uimitor. Aici însă, la această înălțime, nu existau și nici nu puteau să existe asemenea mașini. Montarea satelitului era executată manual, după metode învechite.

Totuși, în ciuda tuturor primejdiilor, munca aceasta era atît de interesantă, încît atrăgea mii de voluntari. Stațiunile de control psihic nu mai pridideau să examineze pe toți cei care doreau să aducă la

* Embriotectii = mașini cibernetice care acționează după principiile mecanicii dezvoltării unui organism viu. (Noțiune fantastică. — N. A.)

** Vezi explicația în capitolul VI.

cunoștința consiliului că sint gata să pornească în spațiul interplanetar.

Veter ajunse pînă la fundațiile mașinilor solare, dispuse în evantai în jurul uriașei bușe ce adăpostea aparatul de gravitație artificială, și-și brânză bateria din spate pe borna de intrare a circuitului de control. Auzind în telefonul căștii sale o melodie simplă, Dar Veter conectă în paralel o placă de sticlă, pe care, cu linii subțiri aurii, era desenată o schemă. Se auzi aceeași melodie. Deplasind două ver-niere, Dar Veter reuși să suprapună punctele instantanee și se con-vinse că nu mai există divergențe nici în melodje, nici în tonalitatea acordului. O parte importantă din viitoarea mașină fusese montată impecabil. Puteau începe acum instalarea electromotoarelor de radia-ție. Veter își îndreptă umerii oboșiți de purtarea îndelungată a scafan-drului și-și întoarse de cîteva ori capul spre dreapta și spre stînga; orice mișcare făcea să-i trosnească vertebrele gîtului. Din pricină că purta de atîta vreme casca, articulația craniană i se cam înțepenise. *Noroc că Dar Veter s-a dovedit a fi rezistent la psihozele atît de răspindite printre cei care lucrează dincolo de limitele atmosferei te-restre; nu-l atinsese nici boala somnului, provocată de razele ultra-violete, nici furia pricinuită de cele infraroșii. Altfel n-ar fi fost în stare să ducă pînă la capăt misiunea de onoare ce-i fusese încredin-tată.*

În curînd, cel dintîi blindaj avea să asigure un adăpost oamenilor pierduți în imensitatea Cosmosului.

Un mic proiectil de salvare se desprînsese de „Altai” și trecu pe lingă șantier ca o săgeată. Era remorcherul trimis după rachetele-automate sosite cu materiale și care se opreau la o înălțime anumită. Era și timpul! Grupul de rachete, oameni, mașini și materiale care pluteau în spațiu pătrundeau în partea umbrită a Pămîntului. Proiec-titul de remorcaj se întoarse, trăgînd după sine trei rachete lungi în formă de pește, cu luciri albastre, care pe Pămînt cîntăreau fără car-buranți cîte cincizeci de tone.

Rachetele se alăturară altora asemănătoare, aflate în jurul plat-formei de descărcare. Dintr-un salt, Dar Veter trecu de partea cea-laltă a carcasei și ajunse în mijlocul tehnicienilor care se ocupau de recepția materialelor. Oamenii discutau tocmai planul muncii de noapte. Veter aprobă programul lor; ceru însă înlocuirea tuturor ba-teriilor individuale cu altele proaspete care să asigure treizeci de ore de încălzire neîntreruptă a scafandrilor, în afară de alimentarea cu curent a lanternelor, a filtrelor aeriene și a radiotelefoanelor.

Totul se scufundă dintr-o dată în bezna nopții, într-o nemărginită genună. Dar lumina zodiacală*, ce provenea de la razele solare im-prăștiate de gazele zonelor superioare ale atmosferei, mai stăruia mult timp, aruncînd scheletului viitorului satelit lucirile ei dulci cenușii. Temperatura coborîse la 190° sub zero. Supraconductibilitatea era acum și mai supărătoare decît în timpul zilei; cea mai neînsemnată uzură a izolației instrumentelor, bateriilor sau acumulatorilor făcea ca obiectele din apropiere să fie îndată învăluite de aureola albăstruie a curentului care, neputînd fi canalizat în direcția voită, se scurgea de-a dreptul la suprafață.

* Lumina zodiacală — lumina solară reflectată de uriașele îngrămădiri de corpuscule meteoritice aflate în spațiul dintre Soare și Pămînt. (N.R.)

O dată cu gerul se înteeja și întunericul Cosmosului. Stelele erau asemenea unor ace albastre, extrem de luminoase. Cel mai de temut părea zborul nevăzut și neauzit al meteoriților. Pe suprafața globului întunecat de jos, în curenții atmosferei, se aprindeau norii multicolori ai aurorei electrice, descărcări de scinte de o lungime uriașă sau fișii ale luminii de dispersie, lungi de mii de kilometri. Uragane mai năpraznice decât orice furtună terestră bîntuiau acolo departe, în straturile superioare ale învelișului aerian, care, saturate de radiațiile Soarelui și ale Cosmosului, continuau să agite intens energia, îngreunind foarte mult comunicațiile dintre șantier și planeta natală.

Deodată, în lumea aceasta mică, pierdută în monstruosul noian de beznă și ger, se produse o schimbare. Dar Veter nu-și dădu pe dată seama că se aprinseseră proiectoarele navei planetare. Întunericul se făcu mai negru, iar lumina stelară mai palidă; platforma și carcasa se detașau acum și mai bine în lumina aceea albă, atît de vie. Peste cîteva clipe însă, „Altai” își reduse tensiunea, și lumina se făcu mai galbenă și mai puțin intensă. Nava economisea energia acumulatorilor săi. Și iarăși, ca și în timpul zilei, începură să se miște pătratele și elipsele foilor de blindaj, grilajele armaturii, cilindrii și fevile rezervoarelor, fiecare găsindu-și treptat locul cuvenit în scheletul satelitelui în montaj.

Veter dibui o grindă transversală, se agăță de minerele fixate pe cablul ce servea drept balustradă și, dintr-o lovitură de picior, se avîntă sus, spre „Altai”. Ajunse lingă trapa navei planetare, strînsse frînțele aflate în interiorul minerelor și se opri tocmai la timp ca să nu se izbească de ușa închisă.

Spre a se reduce pierderile de aer, pricinuite de neconținutul du-te-vino al numeroșilor muncitori, în camera de trecere nu era întrefîntută o presune terestră normală. De aceea, abia după ce pătrunse în cea de-a doua cameră ajutătoare (construită provizoriu), Dar Veter își scoase scafandrul, casca și bateriile.

Dezmorțindu-și trupul obosit de purtarea scafandrului, se plimba cu pași fermi pe puntea interioară, bucurîndu-se de revenirea la o greutate aproape obișnuită. Instalațiile de gravitație artificială de pe nava planetară funcționau neînterupt. Și era nespuse de plăcut să te simți „om cu picioarele pe pămînt”, iar nu o musculiță ușoară, zburînd prin amăgitoare spații siderale. Lumina dulce, aerul cald, fofolițele comode te îmblău să te întinzi și să te lași în voia unui repaus fără gînd. Dar Veter retrăia acum bucuria strămoșilor săi, uimitoarea bucurie de care citise în străvechile romane. În același fel, după un drum nesfîrșit, de-a lungul unui pustiu înghețat, printr-o pădure umedă sau pe munții silhii, oamenii pătrundeau într-o locuință încălzită, fie ea o casă, un bordei sau o iurtă de pișlă. Și atunci, ca și acum, pereții subțiri îl despărțeau pe om de lumea imensă și plină de primejdii și vrăjmășie, îi ofereau căldură, lumină și odihnă, pentru ca, dobîndind noi forțe, să poată gîndi la ceea ce avea să facă mai departe.

Veter rezistă totuși ispitei pe care o reprezentau un fotoliu și o carte. Trebuia să stabilească legătura cu Pămîntul, căci lumina aprinsă pe satelit ar fi putut provoca serioase îngrijorări printre colaboratorii Observatorului din California, care urmăreau activitatea șantierului. Și apoi mai trebuia să-i prevină că va fi necesară trimiterea unui nou schimb înainte de termen.

Reuși să stabilească o legătură bună. Vorbea cu Grom Orm nu

prin semnale codificate, ci prin TVF. Bătrînul preşedinte se arată mulţumit şi făgădui că va lua neîntîrziat măsuri ca noul echipaj să fie ales, iar transportarea pieselor să fie intensificată.

Ieşind de la postul de comandă al navei „Altai”, Dar Veter trecu prin biblioteca transformată în dormitor; de-a lungul pereţilor se înşirau acum paturi suprapuse. Cabinele, sălile de mese, bucătăria, cu-loarele laterale şi sala de motoare din faţă fuseseră şi ele inzestrate cu paturi suplimentare. Nava transformată într-o bază staţionară era suprapopulată. Veter străbătea, abia tirîndu-şi picioarele, un coridor cu pereţii imbrăcaţi în plăci cafenii din masă plastică, a căror căldură, cînd îi atîngea, i se transmitea prin degete.

Gîndul îi zbură la astronautii ce-şi petreceau zece de ani în interiorul unei asemenea nave, fără speranţa de a ieşi din ea înaintea termenului fixat, ucigător de lung. Dar Veter nu locuia acolo decît de patru luni şi părăsea zilnic încăperile strîmte ale navei ca să lucreze în spaţiile interplanetare. Şi totuşi îi şi era dor de Pămîntul iubit, de stepele şi mările lui, de centrele clocotitoare de viaţă din zonele locuite. Iar Erg, Niza şi alţii 12 oameni din echipajul „Lebedei” urmau să petreacă în astronava lor 170 de ani tereştri, pînă în clipa întoarcerii pe Pămînt. Dar nici unul dintre ei nu va putea trăi atît! Trupurile lor vor fi incinerate şi înmormîntate acolo, în nemărginitele depărtări ale planetelor stelei de zirconiu. Sau, poate, vor înceta din viaţă chiar în timpul zborului şi atunci vor conşinua să gonească prin Cosmos închişi într-o rachetă funerară. Tot astfel porneau pe vremuri în larg corăbiile funerare ale îndepărtaţilor săi strămoşi, purtînd pe bordul lor rămăşişele ostaşilor morfi. Istoria omenirii nu mai văzuse însă pînă atunci asemenea eroi! Eroii care singuri să se osîndească a fi închişi pe viaţă într-o navă şi să pornească la drum fără nici o nădejde de întoarcere! Nu, n-avea dreptate, şi Veda l-ar certa să-i ştie gîndurile! A uitat el oare de luptă-torii anonimi pentru demnitatea şi libertatea omului din Veacurile întunericului sau din Era Sciziunii, care înfruntau încercări cu mult mai cumplite: întemniţarea pe viaţă în beciuri umede, chinurile înspăimîntătoare?... Da, acei eroi erau şi mai puternici, şi mai vrednici chiar decît contemporanii lui, care, rîvnind să cerceteze lumi necunoscute, se pregăteau pentru cel mai lung zbor în Cosmos... Iar în comparaţie cu aceştia, el, care niciodată nu-şi părăsise pentru un timp mai îndelungat planeta natală, era un om de rînd şi foarte neînsemnat.

Cîmpia uriaşă El Homra se întinde în Africa de nord, spre sud de golful Sirtei Mari. Înainte de desfiinţarea centurilor de alizee şi de modificarea climatei, aici se afla hammada — o pustie ferecată într-o plătoşă de pietriş lustruit şi de pietre roşiatice —, de unde şi denumirea hammadei — „Pustiul Roşu”. Adevărată mare de foc în zilele toride ale verii, acea regiune se transforma în timpul nopţilor de toamnă şi de iarnă într-o mare de vînturi reci. Acum din tot acest deşert nu mai rămăsese decît vîntul care tălăzua peste cîmpia întinsă ierburile albastre-argintii, dese şi înalte.

După fiecare decolare sau aterizare, astronavele lăsaşu pămîntul pîrjolit şi impregnat de substanţe toxice, pe o suprafaţă circulară cu un diametru de circa un kilometru. Cercurile acestea erau imprej-

multe cu o plasă metalică roșie, și astfel rămăneau neatinsse zece ani, interval ce reprezenta de două ori durata descompunerii gazelor zvirliite de cosmonave prin eşapamentul motoarelor. După fiecare aterizare sau decolare, cosmoportul se muta în altă parte, ceea ce făcea ca utilajele și clădirile să aibă un caracter provizoriu, iar familiile celor ce munceau acolo să ducă o existență rătăcitoare, ce semăna oarecum cu aceea a străvechilor nomazi...

În cea de-a treisprezecea cursă întreprinsă între Pământ și satelitul în construcție, nava planetară „Barion” îl aduse pe Dar Veter în stepa din Arizona, care, din cauza radioactivității acumulate în solul ei, rămăsese un deșert chiar și după modificarea climatei. În Era Marii Sciziuni, cînd oamenii descoperiseră energia nucleară, fuseseră făcute acolo numeroase experiențe și încercări de aparate, astfel încît solul mai era și acum contaminat cu produsele dezagregării radioactive, într-un grad prea mic ca să-i fie dăunător omului, totuși suficient ca să nu permită creșterea copacilor și a tufșurilor.

Dar Veter își desfăta ochii nu numai cu fermecătoarea priveliște a cerului albastru, străbătut de norșori vaporosi și albi, ci și cu aceea a prăfuitelor întinderi cu ierburi rare și aspre.

Ce bucurie să calci cu pași siguri pe pământ, în bătaia soarelui auriu, primind în față suflarea uscată și răcoroasă a vîntului! Numai după ce ai fost la marginea abisurilor cosmice poți pricepe toată frumusețea planetei pe care strămoșii noștri o numeau atît de puțin înțelept: „locaș al durerii și al lacrimilor”.

Grom Orm nu-l reținu prea mult pe Veter; bătrînul președinte al consiliului dorea și el să-și ia rămas bun de la astronomigatorii „Lebedei”. Sosiră amîndoi la El Homra chiar în ziua plecării expediției. Încă de sus, Dar Veter zărise pe cîmpia sură ca oțelul două oglinzi uriașe așezate la o mică depărtare una de alta. Cea din dreapta reprezenta un cerc aproape perfect, cea din stînga — o elipsă lungă, mai ascuțită la unul dintre capete. Dar Veter înțelese că aceste oglinzi nu erau altceva decît urmele rămase după decolarea primelor două nave din cadrul celei de-a 38-a expediții astrale.

Cercul marca recenta decolare a „Tintajelului” ce pornise înspre înspăimîntătoarea stea T; această navă avea pe bord aparate mari și grele pentru a întreprinde un adevărat asalt asupra spiralodiscului venit din adîncimile Cosmosului. Elipsa era urma „Aellei”, care se înălțase mai lin; pe ea călătoreau numeroși savanți ce aveau să cerceteze pe pitica albă a stelei triple „omicron 2-Eridan” enigma materiei în transformare. Energia motoarelor mistuise terenul pînă la o adîncime de un metru și jumătate: solul pietros devenise un scrum alburiu. Această pulbere fusese acoperită cu o compoziție liantă spre a o împiedica să fie spulberată de vînt. Nu mai rămănea decît să fie deplasat acolo gardul de pe locul decolării mai vechi, operație care trebuia să fie făcută imediat după plecarea ultimei corăbii astrale.

Iată-o și pe „Lebăda” cenușie în blindajul-i termic, ce avea să-și piardă culoarea în timpul străpungerii atmosferei. Mai departe, nava va străluci în platoșa ei, care reflectă toate radiațiile. Nimeni însă nu-i va mai putea admira direct splendoarea; doar astroboții, ce trebuiau o vreme să-i urmărească zborul, aveau să ofere oamenilor imaginea fotografică a unui punct luminos. Nava se va întoarce pe Pământ acoperită de zgură, toată zgîriată și lovită de fragmentele mărunte de meteoriți, respinse de elasticitatea carcasi. Veter își adu-

cea prea bine aminte în ce hal sosise „Tantra“, cu blindajul exterior pătat în roșu și verde și șubrezit pe alocuri. Nimeni însă dintre cei adunați acum în jurul „Lebedei“ n-avea s-o mai revadă, deoarece astronava nu se va înapoia decît după 170 de ani. În ce-l privește pe Dar Veter, prins cum era de istovitoare-i activitate, nu putea nădăjdui să trăiască nici măcar pînă la sosirea „Lebedei“ pe planetele stelelor verzi. Totuși, ca în zilele indoielilor din trecut, această nemaipomenită expediție îl entuziasma; după cum îi stîrnise admirația temerara idee pe care o avuseseră Ren Boz și Mwen Mas. Într-adevăr, unele experiențe, chiar cînd se termină cu un eșec, încă reprezintă o victorie și contribuie la lărgirea cunoștințelor umane...

Cufundat în meditațiile sale, Dar Veter era cit pe aci să se împiedice de semnul care marca limita zonei neprimejdioase. Se întoarse și, la picioarele unui turn-autopropulsat de teletransmișiune, zări o siluetă mărunță și sprintenă care i se păru cunoscută. Apropiindu-se, își dădu seama că era Ren Boz. Acesta îi veni în întîmpinare, răsărîndu-și părul roșcovan și rebel și privindu-l cu ochii mijiiți. O rețea de cicatrice fine, abia perceptibile, îi schimbase fizicianului expresia feței, contractată de suferință și încordare.

— Mă bucur că te văd sănătos, Ren!

— Am mare nevoie de dumneata! îi spuse acesta, întinzîndu-i mîinile lui mici și pline de pistrii.

— Ce faci aci, cu atîta timp înainte decolării?

— Am asistat la plecarea „Aeslei“. Pentru mine sînt doar de mare importanță datele privitoare la forța de gravitație a unei stele ca micron-Eridan. Am mai avut timpul să dau fizicienilor ultimele formule necesare... Atunci am aflat că trebuie să sosești, și am rămas...

Schimbînd subiectul discuției, Ren Boz întrebă:

— Vei primi invitația lui lunii Ant de a te întoarce la observatorul consiliului?

Dar Veter dădu afirmativ din cap.

— În timpul din urmă, continuă fizicianul, Ant a înregistrat o serie de emisiuni nedescifrate, transmise prin Cerc...

— Într-adevăr, îi explică Dar Veter, în fiecare lună, în afara orelor de informație, are loc o recepție de control a comunicărilor, momentul conectării fiind deplasat cu două ore terestre de la o lună la alta. În decurs de un an, controlul parcurge 24 de ore terestre, iar în opt ani a suta mia parte dintr-o secundă galactică. Cu alte cuvinte, sînt împlinite astfel toate omisiunile recepției cosmice. În ultimul semestru al ciclului de opt ani, au început să fie primite comunicări de la distanțe foarte mari, pe care însă deocamdată nu le putem înțelege, probabil din cauza deformațiilor.

— Aceste comunicări mă interesează în gradul cel mai înalt. Ia-mă, te rog, să te ajut în această muncă!

— Nu, mai bine te ajut eu pe dumneata. Spune-mi ce trebuie să facem. Înregistrările mașinilor de memorizat le vom controla împreună.

— Împreună cu Mwen Mas?

— Desigur!

— Veter, e minunat! Imi dau seama că sînt vinovat față de consiliu. Cu dumneata însă, deși faci parte din el, iar ca director al stațiilor exterioare te-ai împotrivit să întreprindem experiența, mă simt totuși foarte bine...

— Mwen Mas face și el parte din consiliu...

Fizicianul rămase o clipă gânditor, apoi rise încet, amintindu-și peșemne ceva:

— Mwen Mas... El nu numai că mă înțelege, ci îmi și ghicește gândurile și caută să le dea o exprimare concretă.

— N-o fi tocmai aici greșeala voastră?

Dar Veter se uită spre nord, de unde, legănându-se greoi, veneau electrobuse automate, pline de pasageri. Ghicind gândul lui Dar Veter, Ren Boz îl întrebă:

— Vine și Veda Kong?

— Da, o aștept. Știi că era rit-pe-acți să-și găsească moartea, explorând o peșteră, unde a găsit un depozit de utilaje străvechi și o ușă de oțel blindată...

— Nu, n-am auzit nimic.

— Am uitat că dumneata nu ești atras de istorie ca Mwen Mas. Pe întreaga noastră planetă se discută acum ce-ar putea să se ascundă îndărătul acelei uși. Sute de mii de voluntari își oferă serviciile pentru lucrările de dezgropare, dar Veda a hotărât să predea această problemă Academiei de Stohastică și Previziune.

— Ca să constate ce probabilitate există în ceea ce privește descoperirea unor elemente importante pentru noi?

— Da, N-au fost culese încă prea multe informații, dar epoca a și fost stabilită cu precizie; de asemenea și dispoziția și conținutul depozitelor aflate în celelalte încăperi. Istoricii vor da o definiție a celor mai înalte valori din acele vremuri, iar psihologii o analiză a mentalității oamenilor de atunci... Și, fiindcă vorbeau de psihologie, nu vine și Evda Nal aici?

— Nu, n-are să poată veni...

— Păcat! Cu toții vom regreta lipsa ei!

— Evda, ca și toți ceilalți locuitori ai planetei, va urmări totuși decolarea, spuse Ren Boz, arătând un șir de trepiede înalte care erau instalate în semicerc în jurul astronavei. Trepiedele acestea serveau de suport unor aparate pentru recepția vizibilă, în lumină infraroșie și ultravioletă. Suprapuse una peste alta într-o imagine colorată, diferitele grupe de raze ale spectrului confereau ecranului adevărata căldură a vieții, după cum și diaframele tonurilor înalte* au eliminat nuanța metalică în redarea vocii.

Privirile lui Dar Veter fură atrase de electrobusul care tocmai sosise. Cea dintâi sări din el, și acum alerga prin țarba înaltă, Veda Kong. Din fugă se aruncă de gîtul lui Dar Veter și se lipi de pieptul lui lat, lovindu-l pe umeri cu cozile-i lungi.

Dar Veter o respinse ușor și-i cercetă chipul afit de drag, căruia neobișnuita pieptănătură îi dădea o expresie ciudată.

— Am jucat într-un film de copii rolul unei regine nordice din Veacurile Intunericului, lămuri tinăra femeie, gîfîind încă de goană. Abia am reușit să mă schimb potrivit climei călduroase de aici. Pentru pieptănătură, n-am mai avut însă timp, și am rămas așa.

Dar Veter și-o închipui înveșmintată într-o rochie de brocart lungă și strînsă pe corp, pe cap purtînd o coroană de aur cu albastre

* Diaframe care redau tonurile înalte ale vocii omenești și cu ajutorul cărora se înlătură orice diferență între vocea reală și sonoritatea aparatului de transmisie. (Noțiune fantastică. — N.A.)

nestemate, cu cozile-i bălaie atîrnînd mai jos de genunchi și cu privirea deschisă a ochilor ei cenușii.

— Ai avut și coroană? o întrebă el, zîmbindu-i voios.

— Cum să nu: una, uite, așa! Și Veda schiță cu degetul în aer conturul unui cerc mare cu zîmți înalți în formă de cruce sau de trifoi.

— Așa mi-am și închipuit-o. Am să te văd și eu?

— Chiar astăzi, după decolare. Îi voi ruga să-ți arate filmul.

Dar Veter se pregătea tocmai s-o întrebe cine erau misterioșii oameni care trebuiau să fie rugați, dar în clipa aceea Veda îl zări pe Ren Boz. Fizicianul o salută cu un zîmbet naiv și cordial.

— Dar unde sînt eroii lui Ahernar? și Ren Boz cercetă din ochi cîmpul din jurul navei pustiu ca și mai înainte.

— Cred că dincolo!

Și Veda arată o mare clădire conică din plăci de sticlă verde-opalescentă și ajurate de nervurile argintii ale grinzilor exterioare: hala principală a cosmoportului.

— Să mergem și noi acolo!

— Îi vom deranja, răspuse ferm Veda. Vizionează acum salutul de adio al pămîntului. Haidem mai bine spre „Lebăda“!

Cei doi bărbați se supuseră.

Umblînd alături de Dar Veter, Veda îl întrebă încet:

— Spune-mi: nu arăt prea caraghios cu pieptănătura asta veche? Aș putea...

— Nu-i nevoie. Formează un contrast fermecător cu îmbrăcămintea modernă: cozile sînt mai lungi decît fusta și nu te lasă să întorci capul. Rămii așa!

— Te ascult, dragul meu Veter! rosti în șoaptă Veda, și aceste cuvinte magice făcură să bată mai repede inima lui Dar Veter, iar obrajii lui palizi se înroșiră ușor.

Sute de oameni se îndreptau fără grabă spre navă. Mulți dintre ei îi zîmbeau Vedei sau o salutau cu mîinile.

— Ești foarte populară, Veda, observă Ren Boz. Datorită căruia fapt: activității dumitale de istoric sau frumuseții cu care te-a înzestrat natura?

— Nici una dintre ele. Mă aflu însă mereu în mijlocul oamenilor, din cauza muncii și a ocupațiilor mele sociale. Dumneata și Veter ori vă izolați în laborator, ori lucrați neconținut noapte de noapte... Desigur, pentru umanitate, cu mult mai important e lucrul vostru decît al meu, dar din pricina lui voi n-aveți prilejul să explorați sufletul omului. Ciara Nandi și mai cu seamă Eyda Nal sînt cu mult mai apreciate decît mine...

— O nouă mustrare adusă civilizației noastre tehnice? o dojeni voios Dar Veter.

— Nu, ci numai unor vechi rămășițe inerente. Pe de altă parte însă nu trebuie să uităm că încă de acum douăzeci de milenii strămoșii noștri din caverne intuiau că arta și dezvoltarea laturii emoționale a omului au pentru organizarea unei societăți o însemnătate poate și mai mare decît intelectul.

— În sensul relațiilor dintre oameni? se interesă curios fizicianul.

— Da.

— Pe drept cuvînt, un înțelept din antichitate a șoșotit că lucrul

cel mai dificil din lume este să-ți păstrezi bucuria, spuse Veter. Dar iată încă un fidel aliat al Vedei!

Spre ei venea cu pas ușor și larg Mwen Mas, atrăgând atenția tuturor prin statura lui uriașă și întinută.

— Pesemne, dansul Ciarei s-a terminat, spuse Veda, cred că acuși o să apară și echipajul „Lebedei”.

— În locul lor așa veni încoace pe jos, cât se poate mai încet, roști tulburat Dar Veter.

— Ești emoționat? întrebă Veda luându-l de braț.

— Da. Pentru mine este atât de sfințitor să-mi spun că prietenii mei pleacă pe vecie, că nu voi mai vedea niciodată această navă! O voce lăuntrică protestează în mine împotriva acestei silnice resemnări, poate tocmai pentru faptul că printre ei se află oameni care mi-au devenit atât de dragi!

— Cred că nu numai acestea sînt motivele tristeții tale se amestecă în vorbă Mwen Mas. În noi se zburciună eternul protest al omului împotriva timpului pe care nu-l poate stăpîni.

— Melancolie de toamnă? surise Ren Boz cu o lucire de ironie în ochi către tovarășul său.

— N-ai observat pînă acum că tocmai oamenilor energici, plini de bucuria de a trăi și înzestrați cu o mare sensibilitate le place melancolia temperată a toamnei? adăugă Mwen Mas bătîndu-l pe fizician pe umăr, cu o neașteptată duioșie și înțelegere.

— Observația e întemeiată, aprecie admirativ Veda.

— Nu-mi aparține...

Prin fața lor trecu tocmai atunci fără zgomot o platformă largă, pe care oamenii o salutară cu însuflețit entuziasm, așa cum numai în clipele excepționale își permiteau s-o facă. Înăuntru se aflau toți cei douăzeci de membri ai echipajului de pe „Lebada”.

Platforma se apropia de astronavă. Înaintea înaltului ascensor mobil aștepta un grup de oameni în salopete albe cu fețele cenușii de oboseală — cei douăzeci și doi de membri ai comisiei de decolare, în majoritate ingineri, colaboratori ai cosmoportului. În ultimele zile, aceștia controlaseră cu ajutorul unor mașini speciale pentru inventarierea obiectelor tot echipamentul expediției și verificaseră încă o dată cu ajutorul aparatelor tensoriale* starea navei.

Urmind tradiția care data de la începuturile astronavigației, președintele comisiei prezentă raportul său lui Erg Noor, care fusese din nou ales în unanimitate șef al expediției pe Ahernar. Ceilalți membri ai comisiei își inscriaseră inițialele pe o tăbliță de bronz cu portretele și numele lor și i-o înmînă lui Erg Noor. Apoi își luară rămas bun și se retraseră. Spre navă înaintă acum mulțimea celor veniți s-o petreacă. Toți se aliniară în fața echipajului „Lebedei”, lăsînd rudele și prietenii călătorilor să se adune pe o platformă mică, rămasă liberă înaintea ascensorului. Cineastii filmau orice gest al celor care plecau, ca pe o ultimă amintire lăsată planetei natale.

Erg Noor o zări de departe pe Veda și, virînd certificatul de bronz în centura lui lată de astronaut, se apropie cu grabă de tinăra femeie care-l căuta din ochi.

— Ce bine că ai venit, Veda!

* Aparat tensoriale = dispozitive de încercat rezistența unui obiect la tensiune sau la tracțiune (N. R.).

— Puteam oare să fac altfel ?

— Tu reprezinți pentru mine simbolul Pământului și al tinereții mele trecute !...

— În schimb ai cu tine pentru totdeauna tinerețea Nizei, ceea ce e minunat.

— Nu pot spune că n-am și regrete. Ar însemna să mint. În primul rînd îmi pare rău de Niza, de tovarășii mei, de altfel chiar și de mine ! Prea este definitivă despărțirea noastră de Pământ. De cînd m-am întors ultima oară, parcă am îndrăgît planeta noastră într-un fel nou, mai simplu, dar mai puternic, mai cert...

— Și totuși pleci, Erg ! ?

— Nu pot altfel. Dacă n-aș întreprinde drumul ăsta mi s-ar părea că aș pierde nu numai Cosmosul ci și Pământul.

— Cu cît iubești mai mult, cu atît este mai greu să fii eroină, nu-i așa, Erg ?

— M-ai înțeles întotdeauna cu adevărat, Veda ! Iată a venit și Niza ! Știi, grăi el către fată, i-am mărturisit adineaori Vedei cît de tulburat mă simt.

Fata cu părul învăpăiat, slăbită și semănînd cu un băiețaș, aplecă genele lungi :

— Într-adevăr este mai greu decît am fi crezut. Sintezi cu toții... buni, senini... frumoși... Nu-i ușor să pleci pentru totdeauna, să te smulgi, cît ești în viață și conștient de această durere, de pe Pământul atît de drag ; glasul astronavigatoarei se frînse. Veda o atrase spre sine, rostindu-i în șoaptă cuvinte mîngîioase, așa cum știi s-o facă numai femeile.

— Mai avem nouă minute pînă la închiderea trapelor, spuse încet Erg Noor, fără să-și ia ochii de la Veda.

— Ce mult ! exclamă naiv Niza, cu lacrimi în ochi.

Veda, Dar Veter, Mwen Mas și ceilalți care veniseră să asiste la plecarea navei simțiră cu desperare și uimire în suflet că nu-și găsesc cuvintele. Ar fi vrut să-și exprime admirația față de cei care vor săvîrși această faptă eroică în numele omenirii de azi și de mine. Dar atît cei care plecau cît și cei veniți să-i petreacă înțeleseră că orice cuvinte sînt de prisos. Ce urări, glume ori făgăduieli ar fi putut să afle ecoul cuvenit în sufletul oamenilor care păraseau pe veci Pământul, pornind către genunile Cosmosului ? Numai privirile ce reflectau toate elanurile pasionate ale sufletului, cu neputință de a fi tălmăcite prin cuvinte, își grăiau prin tăcerea încordată ori se opreau avide asupra întinderii pustii din El Homra.

— Hai-deți ! glasul lui Erg Noor, ce-și regăsise sonoritatea metalică, îi făcu, să tresară ca un bici. Incepură să se grăbească. Fără să-și mai ascundă lacrimile, Veda o strînse la pieptul ei pe Niza. Cele două femei rămaseră astfel cîteva clipe obraz lingă obraz, cu ochii închiși, în timp ce bărbații își luau bun rămas prin stringeri de mină. Liftul urcă opt membri ai echipajului înspre trapa ovală a navei, care se căscă neagră. Erg Noor o luă pe Niza de mină și-i șopti ceva la ureche. Îmbujorîndu-se, tinăra fată se smuci și se avîntă spre astronavă. Înainte de a trece pe platforma liftului, se întoarse însă încă o dată și întîlni privirea Ciarei, ai cărei ochi măriți luceau pe fața-i neobișnuit de pală.

— Pot să te sărut, Ciara ? întrebă astronavigatoarea cu glas limpede.

Fără a-i răspunde, Ciara Nandi se repezi emoționată spre Niza, o cuprinsă pe după gât, dindu-i la o parte de pe frunte buclele scurte roșietice, apoi, tot atit de tăcută, sări jos și se depărtă repede.

Erg Noor și Niza se suiră laolaltă.

Cei rămași jos așteptau într-o liniște gravă: pe scara iluminată a „Lebedei” se opriseră o clipă două siluete — un bărbat înalt și o fată plăpândă ca să primească ultimele salutări ale Pământului.

Apoi dispărură. Din deschizătura cea întunecată ieși în afară o placă ovală, de aceeași culoare cenușie ca și restul navei. Încă o clipă și nici chiar cel mai ager ochi n-ar mai fi putut acum distinge urmele deschizăturii, care fusese văzută adineauri în flancul rotund al colosalei nave.

Așezată vertical pe suportii ei depărtați, „Lebăda” părea totuși să aibă în liniile ei ceva uman. Poate că impresia aceasta o crea sfera de la botul navei terminată printr-un coif ascuțit sau luminile de la bord ce clipeau ca niște ochi sau, poate, dispozitivele pentru spin-tecarea spațiului aflate în partea centrală a corăbiei și care semănau cu umărarii unei armuri de cavaler medieval. Astronava se înălța parcă aiudoma unui uriaș cu picioarele larg implintate în pământ și care, de la înălțimea sa, privea cutezător peste capetele mulțimii de oameni, atit de mici pe lângă sine.

Sirenele semnalizatoare sloboziră deodată un urlet amenințător, anunțind că totul este gata. Ca prin farmec, alături de navă răsăriră platforme autopropulsate, încăpătoare, pe care se suiră mulți dintre cei veniți să asiste la decolare. Trepiedeale aparatelor T. V. F. și ale proiectoarelor porniră tiris în toate direcțiile, fixind totuși continuu asupra „Lebedei” razele și gurile lor. Masiva siluetă cenușie a cosmonavei se întunecă, pierzându-și parcă din volum. La provă se aprinseră străni lumini roșii, semnalizind apropierea plecării. Vibrațiile motoarelor puternice se comunicau acum solului dur: „Lebăda” inceptu să se întoarcă pe suportii săi, luind direcția decolării. Publicul se depărta acum tot mai mult spre linia de securitate, care se înălța fosforescentă prin negură. Oamenii coborau în grabă, iar platformele porneau imediat îndărăt să-i transporte pe cei rămași.

— Și n-o să ne mai vadă deloc? N-o să mai vadă nici măcar cerul nostru? întrebă Ciara pe Mwen Mas, care se aplecase către ea.

— Nu! Cel mult prin stereotelescop. Iar după ce vor decola, cerul o să arate cu totul altfel.

Sub carena astronavei se aprinseră lumini verzi. Farul radio-fonic, aflat pe turnul clădirii centrale, inceptu să se învîrtească cu o viteză turbată, trimițind în toate părțile semnalul stabilit pentru decolare.

— Astronava primește semnalul de plecare! se auzi un glas metalic vibrind cu atita putere, incit Ciara tresări și se strinse cu teamă lângă Mwen Mas.

— Cei rămași înăuntrul perimetrului să ridice mîinile în sus! Ridicați mîinile în sus, altfel muriți! Ridicați mîinile în sus, altfel muriți!... repeta automatul în timp ce proiectoarele lui parcurgeau fișii din cimp, căutindu-i pe cei care ar fi rămas întâmplător în cuprinsul ariei de securitate.

Negăsind pe nimeni, proiectoarele se stinseră. Vocea robotului porunci din nou, după cum i se păru Ciarei, parcă și mai tunătoare decit intia oară:

— După semnalul dat de clopot, întoarceți-vă îndată cu spatele spre astronavă și închideți ochii! Nu-i deschideți până la semnalul următor! Întoarceți-vă cu spatele și închideți ochii! repeta într-una, amenințator, automatul.

— Mi-e frică! spuse în șoaptă Veda insoțitorului ei. Veter desprinse calm, din centura sa, două măști cu ochelari absolut negri: pe una o dădu Vedei, iar pe cealaltă și-o puse el. Nu apucă bine să-și închidă catarama, cind clopotul cel mare începu să sune, legându-se cu putere sub acoperișul aparatelor de semnalizare.

Deodată se opri brusc. În liniștea lăsată, doar greierii se auzeau firiind: lor nu le păsa de nimic.

Apoi nava scoase un urlet strident și-și stinse lumînările. Hăulitul ei sfișietor, care te răscolea până în străfundul ființei, răsună peste cîmpia întunecată, o dată, de două, de trei și de patru ori. Celor mai impresionabili dintre cei prezenți li se păru că strigă însăși nava cuprinsă de durerea despărțirii.

Urletul sirenei se curmă tot atît de neașteptat cum începuse. În jurul navei zburci acum un zid de flăcări neînchipuit de înalte și zburcimate. Timp de o clipă, pe lume păru că nu mai există nimic, în afară de focul acesta cosmic. Apoi peretele de flăcări se prefăcu într-o trimbă imensă, care se alungea și se transforma pe încetul într-o diră orbitor de luminoasă.

Clopotul prinse a suna pentru a doua oară. Intorcîndu-se, oame-nii nu mai văzură decît cîmpia pustie și întunecată, pe care mai ardea doar pata uriașă a solului, incinsă pînă la incandescență. În văzduhul înalt strălucea un mare astru: era „Lebăda”, care se depărta.

Oamenii porniră încet spre electrobuse, întorcîndu-se cînd și cînd, ca să se uite la cer sau la cîmpul de decolare, ce devenise dintr-o dată surprinzător de mort, de parcă aici s-ar fi renăscut legendara hammadă, spaîma și nenorocirea drumeților din vechime.

În partea de sud a orizontului, luciră stelele atît de familiare pămîntenilor, și toate privirile se îndreptară spre locul unde răsărise Ahernar, luminos și albăstriu. Acolo, lîngă această stea, avea să ajungă „Lebăda” după optzeci și patru de ani de călătorie cu nouă sute de milioane de kilometri pe oră. Pentru cei rămași erau optzeci și patru de ani, iar pentru „Lebăda” numai patruzeci și șapte... Poate că acolo aveau să creeze o lume nouă, negrăit de frumoasă și plină de bucurii, sub razele verzi ale stelei de zirconiu...

Veter, Veda Kong și Ren Boz îi ajunseră din urmă pe Ciara și Mwen Mas, care umblau alături. Africanul răspundea focmai unor gînduri ale finerei fete.

— Nu. Această despărțire nu mă face să sufăr. Ceea ce simt astăzi e o imensă mîndrie, deși umbrită de oarecare melancolie. Sint mîndru pentru noi, cei care ne avîntăm tot mai departe de planeta noastră și ne contopim tot mai perfect cu Cosmosul! Sint atîns de o fugară tristețe, pentru că Pămîntul nostru drag îmi pare din cale afară de mic. De mult, foarte de mult, cu zece mii de ani în urmă, pieile-roșii din America centrală au lăsat o inscripție din care răzbate deopotrivă elanul încrederii în viață și tristețea provocată de neputința de a răspunde marilor întrebări cosmice. Această inscripție am comunicat-o lui Erg Noor; el a împodobit cu ea biblioteca „Lebedei”.

Africanul se întoarse, băgă de seamă că este ascultat și de prietenii lui care se apropiaseră între timp și urmă visător:

— „Tu, cel care îți vei arăta pe aici, mai tirziu, fața! Dacă mîntea ta gîndește, vei întreba: cine sîntem noi? Cine sîntem noi? Întreabă zorile, întreabă codrul, întreabă valul, întreabă furtuna, întreabă dragostea! Întreabă pămîntul, pămîntul suferinței și al iubirii! Cine sîntem noi? Noi sîntem pămînt!”

— Și eu așîderea, cu toată ființa mea, sînt al pămîntului acesta! adăugă Mwen Mas.

— Dar Veter, ești pe cîmp? se auzi un glas puternic de undeva din stînga și de sus. Ești chemat în camera de telecomunicații din clădirea centrală. Te cheamă lunii Ant! Te cheamă lunii Ant! În camera de telecomunicații a clădirii centrale...

Ren Boz tresări și-și îndreptă spinarea:

— Pot să viu și eu cu dumneata, Dar Veter?

— Sigur, veniți cu toții! Probabil că Ant are să ne comunice ceva interesant, căci altfel nu s-ar grăbi atîta.

Cosmoportul posedă puternice aparate T.V.F. și un ecran emisferic. Cei cinci prieteni pătrunseră într-o încăpere liniștită de formă rotundă. Operatorul de serviciu le indică ecranul lateral din dreapta, întoarse un buton, și, în fața lor, apărură lunii Ant, foarte emoționat. Se lumină la fașă, văzîndu-i pe Mwen Mas și Veda Kong, pe care-i iubea, o privi lung pe Ciara și, în sfîrșit, îl salută din cap pe Ren Boz:

— Am văzut și eu decolarea. În clipa de față, are loc recepția de sondaj întreprinsă în afara programului acestei luni, în direcția veche, pe lungimea de undă 62/77. Repede! Ridicați pilnia pentru radiația dirijată și îndreptați-o spre observator! Voi trimite peste Marea Mediterană, direct spre El Homra, o rază-vector, reflectată de lămpile de memorizat. Captați-o prin evantaliul tubular și conectați ecranul emisferic!... Lunii Ant se uită într-o parte și adăugă: Grăbiți-vă!

În două minute, experimentații savanți executară cele cerute. În fundul ecranului, apărură imaginea unei Galaxii uriașe, în care toți trei recunoscură îndată Nebuloasa din Andromeda sau M-31, descoperită de oameni încă din timpuri străvechi.

Pe voluta exterioară a spiralei sale, cea mai apropiată de spectator, se aprinse o lumină. Se găsea aproape în centrul „nebuloasei”, care avea forma unei lentile și era văzută în perspectivă, pe muchie. Din acest loc se desprindea o ramură, cît un firicel minuscul, care, în realitate, era un întreg sistem de stele, un braț uriaș poate lung de o sută de parseci. Luminița începu să crească; în același timp se mărea și „firicelul”, în timp ce însăși Galaxia dispărea, devenind difuză și ieșînd din cîmpul vizual. De-a curmezișul ecranului se revărsă un șuvoi de stele roșii și galbene. Luminița se vedea acum ca un cerculeț la capătul aceluși riu stelar. Era un astru mărginaș, de culoare portocalie, aparținînd clasei spectrale K. În jurul său, se roteau puncte abia vizibile — planetele. Cerculețul de lumină se suprapuse pe una dintre ele, acoperînd-o în întregime. Și deodată totul prinse a se mișca în rotite zboruri de fulgerări purpurii. Spectatorii închiseră ochii.

— Este o explozie, se desluși glasul lui lunii Ant. V-am arătat rezultatul observațiilor mai vechi înregistrate cu mașinile de memorizat. Trec acum pe recepția directă...

Ca și mai înainte, pe ecran se roteau scînteii și dungi de lumină roșie închisă.

— Ant se înșeală, nu-i o explozie, spuse gîfînd ușor Ren Boz, este masa Galaxiei, care înfrînge rezistența forței de gravitație...

— Crezi că ei..., începu Dar Veter.

— Da. Ei au reușit să realizeze ceea ce n-am izbutit noi! strigă, pierzându-și stăpînirea de sine, Mwen Mas.

— Pentru mine este clar: transmisiunea a avut loc pe o undă apropiată de Marele Cerc și fără alungirea și înroșirea radiațiilor luminoase. Probabil că au reușit să străpungă cîmpul gravitațional al Galaxiei Andromeda și să deschidă în el o fereastră!

— De neconceput! Au scos stațiunea emițătoare chiar în marginea Galaxiei, într-o zonă și mai depărtată de centrul ei decît zona Soarelui din Galaxia noastră, exclamă Dar Veter, Teribil!

Ren Boz îi aruncă o privire plină de neîncredere.

— Spuneți-ne și nouă, celor care nu sîntem astronomi! se amestecă în vorbă, emoționată, Veda Kong. Este oare cu puțință să „vorbească” Nebuloasa din Andromeda?

— Da, răspunse solemn Dar Veter.

— De la o distanță de opt sute de mii de parseci?!?

— Sau mai bine spus, de la o depărtare de două milioane și jumătate de an-lumină. Comunicarea aceasta a fost trimisă cu două mii și jumătate de milenii în urmă.

— Așadar, vom vedea acum o comunicare transmisă cu mult înainte de epoca ghețarilor și de apariția omului pe Pămînt! se miră Veda, și ochii ei se deschiseră larg, devenind parcă mai întunecați.

Pe ecran, liniile cele roșii își încetiniră rotirea. Prin lumina difuză abia se ghicea o cîmpie vastă, pe care se deslușeau ciudate umbre de forma unor ciuperci. În prim plan, se zărea un uriaș cerc albastru, care arunca luciri reci metalice. Deasupra lui planau, suprapuse, două discuri biconvexe, ce se ridicau încet tot mai sus. Cîmpia dispăru, și pe ecran nu mai rămase decît un singur disc, bombat în partea inferioară și avînd de ambele laturi niște masive creste spirale...

— Ei sînt... Ei! strigară privitorii — gîndindu-se la perfectă asemănare cu fotografia spiralodiscului găsit de expediția a 37-a pe planeta Stelei de Fier.

Un nou virtej de linii roșii, și ecranul se stinse. Spectatorii așteptau cu privirile ațîțite asupra lui. Pentru întia oară oamenii contemplau viața de pe o altă Galaxie! Dar tabloul nu se mai reaprinse. În schimb, pe placa laterală a televizofonului apărură Lunii Ant.

— Comunicarea s-a întrerupt. Nu mai putem aștepta mai departe, căci consumăm prea mult din energia Pămîntului. Miine, întreaga planetă va fi zguduită de cele aflate! Vom cere Consiliului Economic să autorizeze recepții mai frecvente în afara celor din program, dar aceasta oricum nu va deveni posibil mai înainte de un an, avîndu-se în vedere uriașa energie cheltuită cu expedierea „Lebedei”. Știm acum de unde vine astronava aflată pe Steaua de Fier. Fără descoperirea lui Erg Noor, n-am fi putut înțelege nimic din cele văzute.

— Cum, discul acela vine de acolo? Dar cît timp o fi călătorit oare? întrebă slios Ciara.

— Aproximativ trei milioane de ani, bineînțeles dacă ei n-au ajuns să transforme în realitate cercetările cu care s-au ocupat doi prieteni de-ai noștri, aci de față! zimbi larg Dar Veter.

— A călătorit mort timp de milioane de ani, prin spațiul care desparte Galaxiile noastre, adăugă grav de pe ecran Lunii Ant. În

cele din urmă și-a găsit adăpost pe o planetă a Stelei T. Probabil că aceste astronave sînt construite astfel încît să poată ateriza în mod automat chiar după ce mii de milenii nici o ființă vie n-a mai atins pirghiile de conducere.

— Poate că ei trăiesc mai mult decît noi? opină Ren Boz.

— În orice caz nu milioane de ani, căci aceasta ar contrazice legile termodinamicii, răspunse lunii Ant. Și, în ciuda dimensiunilor sale colosale, spiralodiscul nu avea posibilitatea să transporte în interiorul său o planetă întreagă de oameni..., adică de ființe cugetătoare. Nu, deocamdată Galaxiile noastre nu pot nici să ajungă una la cealaltă, nici să organizeze între ele un schimb de comunicări...

— Vor putea! spuse cu încredere Ren Boz. Vom învăța și noi cîte ceva după studierea astronavei lor. Lui Erg Noor îi se cuvîne toată recunoștința noastră, deoarece a înțeles de la început că spiralodiscul reprezintă o aeronavă venită dintr-o lume foarte îndepărtată și cu totul străină. Tot atunci a observat că această navă ciudată trebuie să fi călătorit prin Cosmos un timp extraordinar de lung...

— Oare Erg Noor n-o să aflu niciodată că spiralodiscul său vine din depărtări atît de monstruoase ale Universului, de pe o altă Galaxie, tocmai din Nebuloasa din Andromeda? întrebă Veda. Ce păcat că n-a putut și el să audă comunicarea de astăzi!

— Trebuie s-o cunoască! spuse hotărît Dar Veter, adresîndu-se lui Lunii Ant.

— Mai cheltuiesc încă puțină energie și chem astronava prin intermediul satelitului 36, îi răspunse cu însuflețire lunii Ant. „Lebăda” mai rămîne accesibilă chemării noastre timp de optsprezece ore!

Septembrie 1955 — septembrie 1956.

SFIRȘIT

(Acest roman a apărut într-o ediție prescurtată)

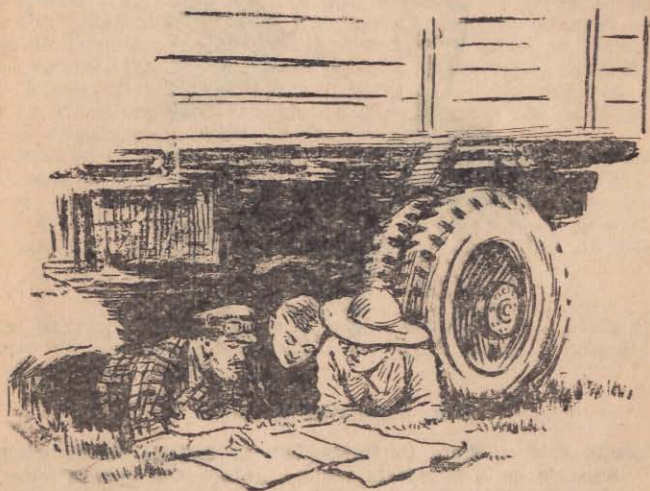
IVAN ANTONOVICI EFREMOV

I. OGLJBLIN

Multe mii de kilometri a străbătut în decurs de trei ani prin deșertul Gobi, aproape necălcat de picior omenesc, expediția Academiei de științe a U.R.S.S. Itinerarul acestei expediții conduse de profesorul I. A. Efremov trecea prin regiunea Rozei Vinturilor — marele drum de caravane care lega China centrală de Rusia.

„Roza Vinturilor“ și-a intitulat Efremov cartea în care a povestit despre munca paleontologilor în Gobi.

În „Roza Vinturilor“ este o fotografie cu inscripția „O ședință obișnuită sub mașină. De la dreapta la stînga: Efremov, Novojilov,

Rojdestvenski“. Sub mașină stau întinși trei oameni. Ei studiază o hartă. Unul poartă o pălărie de cowboy și ochelari. Acesta este Efremov.

Savant-călător, savant-cercetător, el a cutreierat nordul U.R.S.S. și Uralul, Siberia răsăriteană și Orientul Îndepărtat, Asia centrală și Mongolia, Sahalinul și China apuseană. În amintirea lui există sute de kilometri străbătuți de el prima oară, zeci de pete albe descoperite. Și în toate aceste căutări el a fost condus de pasiunea proprie adevăraților pionieri și descoperitori.

„Este greu să redai senzația care te cuprinde când pui degetele pe cariile dinților uzați ai unui dinoceras, mastodont sau dinosaur, cauzate de hrana folosită cu zeci de milioane de ani în urmă; când te afli în fața scheletului deshumat al unei reptile monstruoase, străduindu-te să dezlegi cauza pierii ei după poziția în care era îngropat animalul; când vezi clar pe fosilele pietrificate urmele rănilor suferite — fie ele fracturi sau semnele unor boli ciudate.

Ai impresia că de pe ochi ți se desprinde un văl, și deodată privești de-a dreptul în străfundul timpurilor, iar viața contemporană a omului vine în contingență cu trecutul de mult dispărut și totuși atât de palpabil...”. Aceste cuvinte îl exprimă extrem de bine pe Efremov: savant și filozof, dar mai curînd savant și poet, căci cine altcineva

Ivan Antonovici Efremov

decît poetul este în stare să întrevadă în materia inertă triumful vieții? Iuscuința de a interpreta faptele, de a emite ipoteze temerare este proprie savantului, în schimb, darul de a vedea în obișnuit neobișnuitul este caracteristic artistului.

La Efremov există o fericită îmbinare a ambelor calități.

În 1945 a fost publicată povestirea sa „Corăbii astrale”. Date aparținînd a două științe — paleontologia și astronomia — i-au permis

lui Efremov să emită îndrăzneța ipoteză că ființe cugetătoare ale altor lumi au vizitat cu câteva milioane de ani în urmă pământul nostru, iar talentul pictorului i-a îngăduit să transforme această ipoteză într-o admirabilă legendă, tulburătoare prin adevărul ei profund.

Tineretul îl cunoaște pe Efremov ca scriitor. „La hotarul Oicumeinei“, „Călătoria lui Boverjed“, „Corăbii astrale“, „Cornul alb“, povestirile lui marinărești sînt citite cu lăcomie. Mai mult ca sigur însă, puțini sînt aceia care știu cum Efremov-savantul i-a venit în ajutor lui Efremov-scriitorul..

Efremov-savantul i-a ajutat lui Efremov-scriitorul să facă prognoze științifice într-o serie de lucrări literare.

În povestirea „Craterul cu diamante“, Efremov a exprimat presupunerea că în Uniunea Sovietică vor fi găsite zăcăminte de diamante, în adîncul unor cratere, ca în Atrica de sud. Povestirea a fost scrisă în 1944. În acel timp, nimeni nu se gîdea la posibilitatea existenței unor cratere cu diamante în Iakuția. Însuși autorul n-a dispus de suficiente dovezi pentru a face o lucrare științifică; el a scris o povestire științifico-fantastică. Povestirea s-a bucurat de o largă popularitate în rîndurile geologilor. Peste zece ani, la Efremov a venit unul dintre ei și i-a pus pe masă diamantele descoperite în craterul Iakuției.

Efremov-călătorul i-a ajutat lui Efremov-scriitorul să alcătuiască o serie de povestiri bazate pe fapte autentice, pe materiale în legătură cu întîmplări și întîlniri, trăite chiar de autor. Astfel, uriașele valuri oceanice pricinuite de cutremurele de pămînt descrise în „Corăbii astrale“, el le-a văzut noaptea, cînd era de gardă pe puntea vaporului, lîngă insulele Curile, în apropierea țărmului estic al Sahalinului. Unul după altul, sub lumina clară a lunii, se rostogoleau valuri enorme, fără ca pe ocean să se fi arătat vreun semn de furtună. Aceste talazuri au trecut foarte repede, abia dacă au durat timp de un minut sau mai puțin, dar Efremov n-a putut să uite această priveliște nici după 30 de ani.

Foamea pe care au îndurat-o cei doi geologi, descrisă în „Craterul cu diamante“, face și ea parte dintr-o întîmplare prin care a trecut autorul. Cu singura deosebire că în viață situația a fost mai serioasă decît în povestire. Efremov, urmărit de spectrul foamei, a străbătut timp de șapte zile taigaua, fără nici o fărîmă de mîncare.

*

„În general, aproape fiecare povestire de-a mea este presărată cu amintiri din episoadele propriei mele vieți de călător și marinar“ — își amintește Ivan Antonovici.

*

Fiind întrebat asupra proiectelor sale de viitor, Ivan Antonovici Efremov răspunde zîmbind:

„O, am planuri vaste! În acest an, de pildă, trebuie să scriu nouă povestiri“.

„De ce anume nouă?“

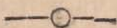
„În minte, ele au și fost scrise și sînt exact nouă. Dacă doriți, vi le pot povesti!“

Iată la ce povestiri lucrează Efremov în 1957:

„Filoane luminoase” — din viața minerilor din regiunea Moscova; „Iurta ciorii” — aventurile unui geolog în Tuva; „Arabeska” — aventurile unui tuareg (nomad) în Sahara; „Cavalerii lebedei” — aventurile unui tânăr timplar șerb care a construit o clopotniță de biserică într-un sat de lângă Moscova; „Ciocanul vrăjitoarelor” — despre jertfele inchiziției; „Pietre în stepă” — despre oamenii preistorici și primele construcții de piatră; „Kirangozi” — conducătorul caravanei — despre lupta băștinașilor africani împotriva colonialismului; „Persopolis” — despre distrugerea capitalei imperiului persan de către soldații lui Alexandru Macedon; „Elefantul turbat” — din viața indiană.

„Acestea sînt planuri literare — a adăugat Efremov —, dar am și alte planuri.. Astfel cred că voi lua parte la o expediție paleontologică sovieto-chineză prin depresiunile și prin pusturile Asiei centrale...”

(După articolul apărut în revista „Znanie sila” nr. 7/1957)

Dragi cititori!

V-ați cumpărat

ALMANAHUL

revistei „Știință și tehnică”
pe anul 1958?

În el găsiți articole pasionante
despre cele mai variate pro-
bleme și realizări aparținînd:

nucleonicii

ciberneticii,

fizicii semiconductorilor,

astronauticii,

biologiei...

Acest almanah se găsește de
vînzare la debite și chioșcurile
de difuzare a presei.

CUVÎNTĂTORUL

— intermezzo științifico-fantastic —
de FLORIN Z. FLORIN și ADRIAN LISEANU

Alene, Varlaam pătrunse în sala de operații, făcu un pas, dar se opri surprins și se retrase precipitat, ca un om care a comis o indiscreție.

— Ce-i asta, tovarășă, unde m-ai trimis? se întoarse către sora, care, la întrebarea lui unde îl poate găsi pe profesorul Pascali, îi arătase sala nr. 2.

— Ce s-a întâmplat?

— Ai greșit! Acolo nu-i profesorul Pascali..

— ...

— ...acolo e un... veterinar; or, Pascali, după cite știu, e orelist.

— Ce tot vorbești dumneata?

— Pe cuvînt de onoare, pe masa de operație... am văzut un ciine... da, da... un ciine. Semăna cu Azorică al meu.

Intr-adevăr fusese un ciine.

În spital, faptul nu surprinsese pe nimeni. Profesorul Mihail Pascali, orelist de seamă, își câștigase un renume în lumea medicală contemporană prin îndrăzneala și răsunătoarea sa intervenție chirurgicală — cronometrată de asistenți la patruzecișicinci de minute —, intervenție dincolo de timpan și fereastra ovală, în melc, adică pe teritoriul dificil al urechii interne, loc socotit inaccesibil bisturiului. Trei sferturi de ceas suficiente să ridice prestigiul chirurgiei noastre. Alături de Babeș, Cantacuzino, Marinescu și Parhon, un alt medic român, profesorul Pascali, a pășit în rîndul somităților medicale. După apariția inimilor artificiale și plămînilor de oțel, după ce Filatov a redus aria întunericului transplantînd corneea, Mihail Pascali, medic și fizician, profesor și chirurg, despică zidul tăcerii și, pentru prima oară în istoria științei esculapiene, în anul 1960, reușește să înlocuiască delicata membrană bazilară a melcului și să redea auzul unor bolnavi cu surzenie totală. În prealabil, el executase sumedenie de operații experimentale pe diverse animale, așa că un ciine în plus pe masa de operații, chiar sub cuțitul unui orelist, nu mai mira pe nimeni din anturajul profesorului. Numai că Varlaam nu era nici medic, nici biolog, nici pacient. Varlaam era un fizician — „nucleonist”, cum îi plăcea să se recomande. Venit acasă de la institut, găsi un mesaj din partea prietenului și colegului său de facultate, acusti-

cianul Radu Mihail, în care îi scria, să se prezinte de urgență, imediat și fără comentarii, la clinica profesorului Pascali, unde este așteptat". Se conformă, îl caută pe savant, pătrunse în sala de operații și se retrase uluit de ceea ce văzu.

Nedumerirea lui nu dură mult. După vreo zece minute, ușile se deschisera larg. Jocul pensetelor și al clamelor încetase; profesorul Pascali își scoase masca de pe față, mănușile, se spală pe mâini și, înconjurat de asistenți, surori și... un fizician (Radu Mihail), își făcu apariția.

— Varlaam! Bine că veniși, nucleonistule!

— Ei, Radule! Pentru ce m-ai adus nefam-nesam la spital? Ce cauți tu la Pascali? Și, în definitiv, ce se petrece aici?

— Te-am chemat să-ți fac o surpriză.

— Mă rog, să zicem c-ai reușit, mormăi Varlaam.

— Ți-amintești că volam să fac animalele să vorbească?

— Cum să nu! N-a putut nimeni să ți-o scoată din cap.

— Ei bine, vor vorbi.

— Cine?

— Animalele! Primul va fi Azorică!

— Azorică al meu!... El era acolo!

— Unde?

— La operație... Azorică al meu... Ce-ați făcut cu el?

În acel moment, de cei doi prieteni se apropie Pascali.

— N-ai nici o grijă, tinere. Nu va păți nimic. Iartă-ne, te rog. O invitație la un congres în străinătate m-a făcut să grăbesc unele cercetări, de care amicul dumitale nu e străin. Ne-a luat prin surprindere și, cum n-am avut la îndemână animale mari pentru experiență, tovarășul Radu s-a oferit să ni-l aducă pe Azorică. Nu-i va face nici un rău, ci, dimpotrivă, poate... Acuma, timp de două ore, pînă va trece narcoza, să intrăm în fumoaar, să stăm puțin de vorbă.

Aproape toți cei din grup se instalează în fotolii, fumind, consumind o oranjadă sau răsfoind reviste. Varlaam intră cu ei, dar rămase tot abătut, cu gîndul la Azorică.

— Îți datorăm o explicație, tinere, reluă convorbirea profesorul Pascali. De altfel nici asistenții mei nu sînt la curent cu scopul urmărit. Aduc la cunoștința tuturor că experiența de azi diferă de cele făcute pînă în prezent. Membrana bazilară înlocuită astăzi lui Azorică este o membrană umană.

Murmure și exclamări de uimire străbătura întreaga asistență.

— Puțin timp după prima mea intervenție la melc, a venit la mine tovarășul Radu Mihail, sugerîndu-mi ideea acestei experiențe, care, dacă va reuși, va deschide o pagină remarcabilă în cartea de aur a științei. Cred că nimeni nu ne va prezenta mai pregnant argumentele științifice decît dumneasa. Propun să-l ascultăm.

Radu strîvi în scrumieră un muc de țigară. Liniștit, calm, cu un calm pe care nu ți-l poate da decît siguranța și încrederea deplină, mai mult ca pentru sine, începu să explice:

— Ideea că și animalele ar putea vorbi mi-a venit încă în primii ani de facultate, la cursurile de acustică — însăși specializarea mea e legată de această obsesie —, apoi s-a consolidat tot mai mult. Ani de zile m-am frămîntat în ipoteze și concluzii. Tu, Varlaame, mă vedeai adesea îngîndurat și absent la tot ceea ce se petrecea în jurul meu. Rideai de mine și spuneai că sînt cu capu-n nori. Află că niciodată

nu eram mai lucid decât în acele clipe. Mîntea mea aduna argumente, selecționa legile fizice pe care urma să-mi fundamentez teoria. Ba chiar... Tu, cu causticitatea ta, ai să mă ironizezi din nou.

— Nu mai are nici un haz s-o fac, din moment ce ești prevenit.

Radu nici nu luă în seamă întreruperea prietenului său.

— Am studiat pînă în cele mai mici amănunte anatomia și fiziologia urechii. O cunosc tot așa de bine ca și un orelist. N-am găsit nici un element care să-mi facă neverosimilă teoria. Să vă explic. „Mandy“ nu e o melodramă a ecranului, nu e ficțiune, ci o realitate științifică. Înainte de cercetările sale care au dus la descoperirea telefonului, Alexander Graham Bell s-a ocupat și el de un copil surdomut, făcîndu-l să vorbească. A dovedit că, uneori, corelația dintre surzenie și muțenie nu e decât un element psihologic. Surzii aceștia din naștere sînt și muți nu pentru că n-ar putea rosti cuvintele, ci numai pentru că ei n-au auzit niciodată pronunțîndu-se vreo vorbă.

— Îmi permit să adaug, interveni Pascali, că, în fond, copilul deprinde să vorbească prin mimetism. Numai plînsul inițial al sugaciului este instinctiv, restul se învață prin puterea exemplului. De aceea pruncii de care nu se ocupă cineva mai îndeaproape încep să vorbească ceva mai tîrziu. De aceea un copil surd, care n-a auzit niciodată glasul omenesc, nu știe să pronunțe sunetele și cuvintele, deși coardele sale vocale sînt în perfectă stare, la fel ca un om normal.

— Ceea ce a reușit Graham Bell acum trei sferturi de veac, continuă Radu, ceea ce a format conflictul dramatic al filmului „Mandy“, se practică în mod curent în școlile speciale de surdomuți. Am văzut-o cu ochii mei. Elementul principal îl constituie proprietatea vibratorie a sunetului. Se caută, prin diferite metode, ca surdomuții să „simtă“ sunetul. Senzația auditivă se înlocuiește cu o senzație tactilă. Și-apoi, tot prin mimetism, este provocată funcționarea coardelor vocale.

— Pînă aici, nimic nou! Ce legătură au surdomuții cu animalele?

— Surdomuții, nu! Problema, da! Printr-o vagă analogie, mai mult prin intuiție, am ajuns să susțin că animalele nu emit sunete umane, nu din cauza unei configurații inferioare a coardelor vocale, ci din pricina structurii aparatului auditiv. Urechea e de vină, nu vocea!

— Mă ierți că te-ntrerup, luă cuvîntul un asistent. Cum, adică? Susții că animalele au auzul mai slab dezvoltat decât omul?

— N-am spus asta. Dimpotrivă, cred că animalele au simțul auzului foarte dezvoltat în ce privește intensitatea sunetului, distanța și direcția, mai dezvoltat decât la om, dar ele rămîn în urmă în ce privește diferențierea de tonuri. E și explicabil. Pentru ca să se apere sau să-și găsească hrana, viețuitoarele sălbătice au nevoie de un simț dezvoltat cantitativ — ca să spun așa — și nu calitativ, au nevoie să prindă toate zgomotele din aer, oricît ar fi ele de multe ca număr și de slabe ca intensitate și nu le interesează dacă sunetul respectiv e un clacson de automobil sau clinchetul diafan al unui clopoțel. Cred că aparatul auditiv al omului are o capacitate mai mare decât cel animal de a selecta și de a diferenția sunetul. În decursul evoluției, a intervenit un rafinament auditiv, accentuat pe măsură ce ne apropiem de omul modern, civilizată. M-a condus la această concluzie scara limitei superioare a auzului la diferite viețări, care este direct propor-

țională cu scara zoologică. Prezența auzului la amfibii e îndoielnică, la pești foarte slabă, la șopârle limita auzului a fost determinată pentru 8.000 de hertzi, la păsări în jurul a 10.000 de hertzi, iar la mamifere și mai mult. Dezvoltarea auzului e în funcție de dezvoltarea sistemului nervos, firește, dar n-avem nici un motiv să neglijăm rolul aparatului de percepere. Lăsind la o parte această paranteză și revenind la cîinele nostru, cred că dacă n-a auzit niciodată alt gen de sunete decît lătratul și scheunatul el nu va putea reproduce decît aceste tonuri, deși coardele sale vocale ar putea reda toată gama sunetelor umane.

— Mă rog, cînd vorbești tu, e drept, nu poate auzi decît un lătrat, nici eu nu aud altceva, ricană ca de obicei Varlaam. Dar cînd îi vorbește o altă persoană, cîinele aude vocea omenească. De ce n-o poate reproduce ?

Un hohot de ris cuprinse micul grup de oameni. Se stîNSE, însă, foarte rapid. Momentul era grav. Cu felul său glumeț de a se exprima, „atomistul“ atinsese punctul nevralgic al întregii teorii. Ciudat, Radu Mihail nu se tulbură cîtuși de puțin.

— În sfîrșit, bine c-ai început să mă tachinezi, și-ai revenit la normal. Înseamnă că și-au trecut și emoția, și supărarea. Dar n-ai dreptate. Urmărește-mă în raționamentul științific și ai să te convingi singur. Susțin cu toată fermitatea că animalele percep sunetele emise de vocea omenească, dar nu la aceeași valoare la care le recepționăm noi, ci ca niște simple zgomote nedesluite.

— Ce te face să crezi asta ?

— Structura și funcționarea aparatului auditiv. Îi cunoașteți cu toții. Și tu, Varlaame.

— Da ! Timpan, ciocan, nicovală, scărîcică, fereastră, melc...

— Intocmai ! Melc ai zis. Eh ! Ai pus punctul pe „i“. Trebuie să-ți mai amintești că sunetul se transmite prin unde sonore, concentrice, ca și undele provocate de aruncarea unei pietricele într-un lac și că modulațiile sunetului se datoresc numărului de vibrații provocat. Nota „do“ — și în general sunetele joase — au un număr mai mic de vibrații pe secundă decît nota „sol“ sau „re“ și, în esență, la același număr de vibrații și lungime de undă corespunde totdeauna același sunet, ca tonalitate și intensitate. Urechea omului percepe sunete cu o lungime de undă de la 12 la 17 mm și vibrații cuprinse între 20 și 20.000 pe secundă. Astea le știi și tu, ca fizician.

— Le știe, poate, și Azorică ?

— Nu le știe, dar le simte. Să ne întoarcem la melc, cunoscutul canal în formă de spirală, împărțit în două de membrana bazilară, compusă din circa 24.000 de fibre elastice, foarte fine. Aici, în melc, se găsesc și capetele nervului auditiv, legat de scoarța cerebrală prin intermediul neuronilor. Ca în toate ramurile și problemele științei, au fost emise o serie întregă de teorii cu privire la auz. O parte din ele susțin că diferențierea sunetelor după frecvențe și intensitate se face numai de elementul cerebral al aparatului auditiv, negînd orîșice participare a receptorului, adică a melcului. Așa este teoria telefonică a lui Rosefort și Reitson, așa este teoria imaginilor sonore a lui Ewald, ambele apărute pe la sfîrșitul secolului trecut.

— Dacă le luăm ca bune, atunci toată ipoteza dumentale cade, remarcă asistentul.

— Sper să nu fie așa. O altă serie de teorii admit participarea comună a sectorului nervos central și a celui receptiv. În 1863, Helm-

holtz a emis teoria rezonanței; modificată și perfecționată, ea corespunde datelor clinice și experimentale. Helmholtz acordă membranei bazilare a melcului rolul de frecvențe. Dat fiind felul cum sînt dispuse fibrele transversale ale acestei membrane — mai lungi la baza melcului și mai scurte spre vîrf —, fiecare fibră a membranei bazilare — spune Helmholtz — este o coardă acordată la un anumit ton. În acest fel se stabilește o localizare spațială a percepției sunetelor înalte la baza melcului, iar a celor joase spre vîrfurile spiralei. Nu-i așa, Varlaame?

— Am înțeles, ca la țambal.

— Sau ca la harfă. După Helmholtz au urmat o serie întreagă de experiențe ale lui Witmaak, Stevens, Dawis etc. Cam pe la 1925, Andreev, folosind metoda reflexelor condiționate, prin experiențe făcute pe cinci ciini — Ics, Coșoi, Rijic, Vulcan și Jerri —, a dovedit că provocînd leziuni în diferite regiuni ale membranei bazilare — respectiv ale organului lui Corti — a dispărut posibilitatea percepției numai a grupului de sunete, a grupului de frecvențe corespunzătoare, iar partea care a rămas întreagă continuă să răspundă excitațiilor sonore.

— Incep să întrevăd unde bați, conchise asistentul. Presupni că animalele au membrana bazilară diferită de cea a omului și de aceea nu fac distincție între valorile diferitelor sunete.

— Exact. Bănuiesc că, indiferent care și cîte ar fi sunetele recepționate, animalele nu percep, și în consecință creierul lor nu capătă decît o senzație uniformă. Muzica n-are asupra animalelor alt efect decît o țevă de eșapament deschisă, iar șerpii nu sînt impresionați decît de un singur timbru muzical, acela al fluierului, ca și curcanii și păunii, de altfel...

— Am văzut și oameni afoși. Ce preferențe mai ai la curcani?

— ...Că ursul joacă la sunetul darabanei nu înseamnă că este impresionat de muzică — poate fi doar un reflex condiționat. Cit despre păsările cîntătoare, ele se extaziază la auzul propriului lor concert, pe cînd simfoniile lui Beethoven și vocea lui Caruso le lasă indiferente. Acum înțelegi, Varlaame? Cînd îți strigi cîinele, el aude chemarea, aude un zgomot — totdeauna același, la același cuvînt rostit de tine. Dar cine ne garantează că la pronunția A—Z—O—R el înregistrează într-adevăr A—Z—O—R și nu altceva; tradus într-un limbaj al lui propriu, la nivelul posibilității de percepere a membranei sale bazilare? Ceva mai mult, amintește-ți de celebra experiență a lui Pavlov. Cu toate că la sunetul de 1.000 de vibrații pe secundă se introducea în gura animalului o soluție acidă, iar cel de 1.012 nu era însoțit de nimic, totuși, timp îndelungat, salivația apărea pentru ambele sunete, procesul inhibitor al lui 1.012 intervenind mai tîrziu. Nu dovedește asta că — cel puțin acel „timp îndelungat“ — cîinele n-a selecționat diferența de frecvențe? E logic? Ce s-a petrecut mai tîrziu, care sînt secretele scoarței cerebrale, o să aflăm poate altădată.

Radu se opri o clipă, cîntărind dacă să-și ducă gîndul pînă la capăt. Sub impresia evenimentului științific, furat de emoția trăită și de interesul arătat de interlocutori, se decise:

— Vreau să vă fac o mărturisire. Eucrez la perfecționarea unui aparat electronic care să capteze și să redea cele mai fine impulsuri nervoase primite de creierul cîinului. Așa cum Pavlov a cules se

creștile glandei salivare, eu vreau să prind „ecourile“ cerebrale ale excitațiilor sonore. Când va fi gata pus la punct, o să lămurim dacă și în ce măsură există o diferență între felul cum percepem noi sunetele și cum le percep animalele. Până atunci numai experiența de astăzi poate să ne dea un indiciu. Profesorul Pascali a reușit să ajungă și să intervină chirurgical în urechea internă. Dacă, mergînd mai departe, el va înlocui membrana bazilară a unui cîine cu membrana bazilară umană, nu va recepționa animalul toate gradațiile și nuanșele recepționate de urechea umană? Și dacă le va recepționa, nu va reuși să le și reproducă? Și din generație în generație, prin ereditate și adaptare, nu vom căpăta specii de animale cuvîntătoare? Aceasta a fost operația la care ați fost martori.

După cîteva secunde de tăcere, docentul Mironescu ceru o lămurire.

— Toate acestea pot fi juste numai dacă premisele duminale sînt juste. Numai dacă într-adevăr diferențierea sunetelor este o chestiune de percepere. Oare memoria nu joacă vreun rol? Dar reflexele condiționate? Dar dacă nu organele de percepere, ci scoarța cerebrală a animalelor n-are potența sezisării diferențelor tonale?

— Exact aceleași întrebări le-am pus și eu, spuse Pascali. Dar argumentele tovarășului Radu m-au convins că merită o încercare. Radu nu se dădu bătut.

— Am să vă răspund, se adresă el docentului. Nu poate fi vorba de memorie și de reflexe condiționate. Animalele au memoria lungă. Să vă amintesc legenda leului care a recunoscut în gladiator pe salvatorul său? Sau legenda elefantului care a turnat o trompă de apă în capul unui vizitator care l-a fript cu țigara mulți ani înainte? Sau... să lăsăm terenul istorioarelor moralo-comice. Înșuși dresajul animalelor de circ, deprinderea animalelor de muncă de a executa anumite lucrări, — toate acestea se bazează pe memorie și pe reflexe condiționate. E posibil ca memoria lor să rețină lucruri complicate și să nu rețină pronunția cuvîntelor? E de crezut că maimuța, cu memoria și spiritul ei de imitație atît de dezvoltate, n-ar imita și cuvintele dacă le-ar auzi? Nu, dragul meu, concluzia este că ele nu aud... sau nu le pot reproduce, ai putea replica. Nici asta n-o cred valabilă. Coardele vocale ale prîvighetorii cuprind o gamă de sunete mult mai întinsă decît o cuprinde papagalul, și, totuși, papagalul vorbește, prîvighetoarea nu. Vocea e de vină? Greu de crezut. Mai curînd urechea. În ce privește presupunerea că animalele au rămas în urmă cu diferențierea senzațiilor auditive din cauza scoarței cerebrale, nici nu poate fi vorba de așa ceva. Știi că există un limbaj al animalelor? S-a stabilit că cel puțin anumite vietăți au la dispoziție un mijloc de comunicare rudimentar, dar cert. Astfel se explică relativa perfecțiune a unor colectivități animale, în special a furnicarelor și a stupilor. Despre albine se știe că semnalizează tovarășelor lor direcția cîmpurilor înflorite, printr-o anumită poziție de zbor în raport cu poziția soarelui și a stupului. Este așa-numitul dans al albinelor. La un congres internațional al filmului științific de la Paris, prezidat de marele biolog Painlevé, a fost prezentat un film în care se putea vedea — și mai ales auzi — o „discuție“ dintre cîteva animale marine. Asta, pentru a nu mai vorbi de Jules Verne, care într-un roman mai puțin cunoscut

— „Orașul aerian“ — a preconizat o societate aproape umană a maimuțelor, cărora dr. Johannsen le-a dăruit darul vorbirii.

Pendula bătu două ore de amiază. Discuția încetă.

— Cred că e timpul să mergem, zise Pascali, ridicându-se. Narcoza e pe cale să-și înceteze efectul. Ei, ce zici, tovarășe Varlaam? Ai să fii stăpînul primului ciine cuvîntător? glumi profesorul.

— Da, o să-l învăț să și cinte.

— Stai puțin, Ia-o mai încet. Trebuie să începi de-a capou, ca și cu un copil mic, să-l înveți să spună ma-mă, ta-tă! rise Radu.

— Dragii mei, să vedem pacientul.

În sala de operații, împachetat în zeci de metri de tifon, Azorică dormea încă. Ușor, unul din asistenți îi desfăcu pansamentele. E drept, mai rămînea crud locul operației, dar... membrana umană ar trebui să funcționeze. Toți cei de față așteptau înfrigurați verificarea practică. Nu trecu mult, și ciinele începu să se miște. Încet, încet își reveni în simțiri. Instinctiv, se ridică pe picioare și sări de pe masa de operații pe podea. Acolo rămase buimăcit, privind ba la Radu, ba la Varlaam, ba...

— Azor! Azorică!

Dacă experiența reușise și teoria se adevărase, auzindu-și numele, ciinele ar fi trebuit să și-l pronunțe.

— Azor!

— Azor!

— Azorică!

— Azor!

Azorică își ridică botul, ciuli urechile, apoi trase un urlet, așa cum numai strămoșii săi din preeriile paleolitice ar fi făcut-o. Lumea rămase consternată. Unii riseră. Radu se apucă cu mîinile de cap. Varlaam strînse pumnii și, apropiindu-se de Radu, îi scriși printre dinți:

— Mi se pare că ți-a spus TATA.

*

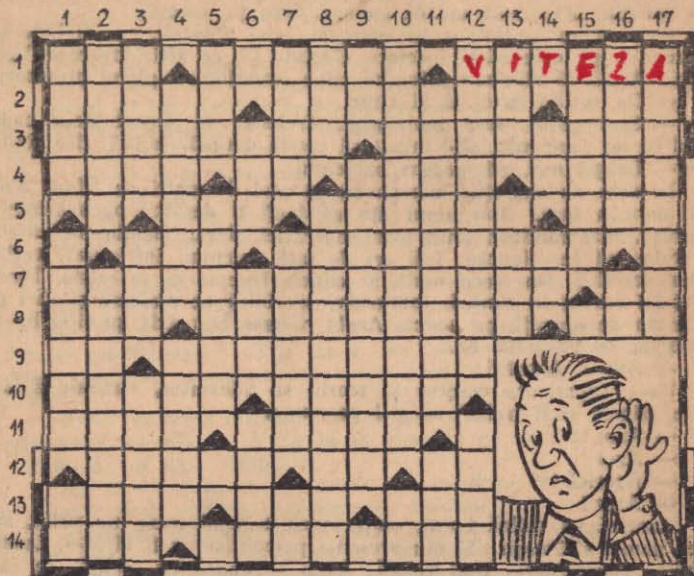
— Faptul nu trebuie să vă demoralizeze, îi mingie Pascali pe cei doi fizicieni. Nu-i chiar așa de ușor să-l faci să rostească cuvinte chiar din prima clipă. Poate experiența a reușit, și cu timpul se va dovedi că Azorică vorbește. Poate nu. Dar nici în acest caz nu trebuie să fim dezamăgiți. Înseamnă că noi am verificat o ipoteză greșită, am înlăturat-o și am făcut un pas înainte pe calea adevărului. Știința cîștigă și din experiențele care nu dau rezultate.

— E pur parlera.* Și totuși eu cred că animalele pot fi făcute să vorbească, încheie Radu, nevoind și neputînd să renunțe la ideea și la munca sa.

— SFIRȘIT —

* Și totuși va vorbi (ital.)

DESPRE SUNET

ORIZONTAL :

1. Se poate steriliza cu ajutorul ultrasunetelor — acolo unde există, undele sonore nu se transmit — a sunetului în aer la 0° este de 332 m/s (pl.); 2. Munte, la poalele căruia este aşezat Oraşul Stalin — oraş spaniol cunoscut prin minete sale de mercur — ce fel; 3. Medic de ochi (fem.) — care scot sunete; 4. Suna... amestecat — sunet de trompetă — fructe mici şi negre — participiu păşuresc; 5. Florida (abr.) — de modul cum sînt construiţi depinde acustica unei săli (sing.) — comună în Pirineii Orientali; 6. Suteră scofindu-şi limba despicată prin regiunile tropicale — intră în calculul intensităţii sunetului; 7. Aparate pentru transmiterea semnalelor telegrafice sau radiofonice — Notă muzicală; 8. Literă cirilică — aparate cu care se pot transmite sunetele la distanţă — viteza sunetului prin el este mai mică decît prin apă; 9. Curent continuu — ţine de lumină; 10. Pierderea cunoştinţei — asemenea; 11. Cîrlig mare pentru prinderea somnului în Dunăre — moşteniri; 12. Voce bărbătească cu sunetele cele mai înalte — diftong — fluviu în Italia; 13. Cu ajutorul ultrasunetelor este spălată fără apă caldă în cîteva minute — unitate de măsură „logaritmică” pentru intensitatea acustică a unui sunet — sunet produs de vibraţia sinusoidală a unui corp elastic; 14. Aceea (pop.) — cea mai gălăgioasă pasăre de curte (pl.).

VERTICAL :

1. Fără ton — i se poate cunoaşte calitatea şi după sunet — diferită de cea de la 7 orizontal; 2. Patejan... modern — înregistrarea sunetelor emise de un post transmisiator (pl.); 3. Acum (trans.) — unitate de măsură folosită pentru a afla presiunea sunetului — parte a unei săli de spectacol; 4. De înălţimea lui depinde acustica unei săli — plantă căjărătoare; 5. Concauitate terestră în care se formează ecoul (pl.) — un fel de rîndnică; 6. A nu face nici o mişcare — în memorie — au în schimb puterea de a percepe cele mai mici sunete; 7. A căuta — animal fără ochi, al cărui zbor e dirijat de ultrasunetele pe care le emite — Eugen Barbu; 8. Riu în U.R.S.S. — capabil! 9. Terminaţie latină — difuzor acustic de mare intensitate sonoră (pl.); 10. Operaţia de măsurare care arată că viteza sunetului în aer la 0° la presiunea atmosferică normală este de 332 metri pe secundă, iar la 15° , de 340 m — pronume; 11. Referitor la dureri — exprimă zgomotul unei lovituri; 12. Din Venetia — unitate de măsură a tăriei sunetului (pl.); 13. Niculina cea mică! — a fi... în Franţa! 14. Un teu şi un cerc — strigătul mielului; 15. Unda sonoră reflectată în urechile celui ce a emis-o (pl.); 16. A face un zgomot de plesnire — prepoziţie; 17. Dispozitiv sau instalaţie care emite unda sonore.

Dinții îngrijiți și
sănătoși sînt o
garanție a
sănătății dvs.

Pentru tratarea dinților dvs.

COOPERATIVA
"DENTARA"

dispune de cabinete,
aparate röntgen pentru
radiografii, laboratoare
și personalul de specia-
litate care vă stă la
dispoziție.

NU ÎNTÎRZIATI CU
REMEDIUL INDICAT

ADRESAȚI-VĂ CU ÎNCREDERE UNITĂȚILOR NOASTRE DIN:

Str. SMIRDAN	Nr 15	Șos. MIHAI BRAVU	Nr. 145
Bdul. T. VLADIMIRESCU	• 1	BUCUREȘTII NOI Blocul	• 4
Str. TOMIS	• 2	Șos. CIUREL	• 7
Cal. GRIVITEI	• 273	Str. MENDELEEV	• 2
" VĂCĂREȘTI	• 45	Șos. PANTELIMON	• 278
- Șos. ARMATEI SOVIETICE	• 7	Str. 13 SEPTEMBRIE	• 252

APARE DE TREI ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU